

YMPÄRISTÖKASVATUS LIKUNNAN AVULLA

Toiminnallisia leikkejä ympäristökasvatuksen toteuttamiseen päiväkodissa

Jonna Viinikka

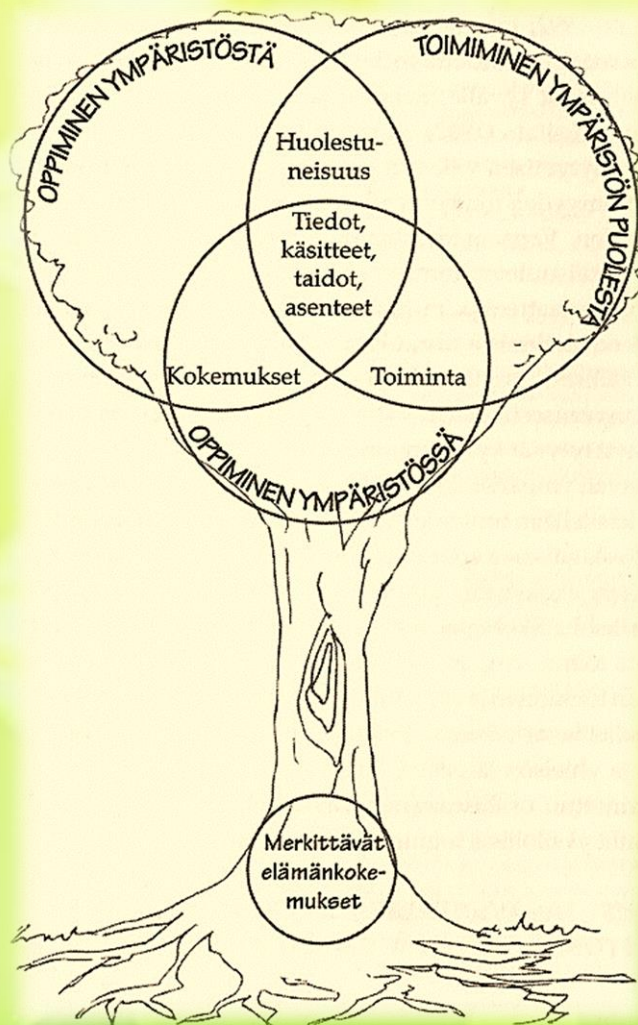
Esipuhe

Hyvä varhaiskasvattaja,

Tämän oppaan tarkoituksena on tarjota päiväkodille väline ympäristökasvatuksen toteuttamiseen toiminnallisilla ja liikunnallisilla leikeillä. Oppaasta voi saada ideoita, millaisena ympäristökasvatus voi näyttäytyä päiväkodin arjessa, ja kuinka ympäristökasvatusta voi toteuttaa hausalla tavalla yhdessä lasten kanssa liikkuen.

Ympäristökasvatus on löytänyt paikkansa varhaiskasvatussuunnitelmista niin valtakunnallisella, kuin paikallisellakin tasolla. Ympäristökasvatuksen tavoitteena varhaiskasvatuksessa on lapsen luontosuhteen vahvistaminen, vastuulliseen toimintaan opettaminen sekä kestävään elämäntapaan ohjaaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46.) Kuten monen muunkin taidon opetteluun, ympäristövastuulliseksi kansalaiseksi kasvamiseen lapsi ottaa mallia aikuisesta. Tämän vuoksi oppaan yhtenä tavoitteena on myös innostaa kasvattajia toiminaan vastuullisesti ympäristön puolesta ja samalla omalla esimerkillään opastaa lapsia kohti ympäristövastuullista elämäntapaa. Oppaan tavoitteena on samalla myös ympäristö- ja liikuntakasvatuksen yhdistäminen, ja esimerkin näyttäminen, miten liikunta toimii hyvänä välineenä myös muiden päiväkodissa harjoiteltavien taitojen opettelussa.

Perustana oppaan laatimiselle olen käyttänyt Palmerin puumallia. Puumallin mukaan ympäristökasvatuksessa on kolme tasavertaista elementtiä; Oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Jotta ympäristökasvatus olisi kokonaisvaltaista ja laadukasta, kaikki nämä osa-alueet ovat tasavertaisia keskenään ja toimivat samanaikaisesti. (Cantell & Koskinen 2004, 67-69). Opas on jaoteltu kolmeen osaan näiden elementtien pohjalta. Oppaaseen on koottu uusia ideoita sekä vanhoja hyväksi havaittuja leikkejä uudella twistillä. Oppaan leikit on suunniteltu 5-6-vuotiaille lapsille, mutta leikkejä soveltamalla ne sopivat myös pienemmille lapsille.

Palmerin puumalli (Cantell & Koskinen 2004, 68)

Osio 1

Oppiminen ympäristössä

Johdanto

Tämä osio koostuu oppimisesta ympäristössä; Oivalletaan, että yhtä lailla luonnossa voidaan opettaa kaikkia samoja asioita kuin sisätiloissakin, kuten luonnontieteitä, taideaineita ja matematiikkaa. Osio sisältää liikunnallisia leikkejä, joissa harjoitellaan laskemista, mittaamista, sarjoittamista, luokittelua ja ryhmittelyä. Tutkitaan myös ympäristöä, jossa ihmettelyn kohteet ovat lapselle lukemattomat. Etsitään liikkuen luonnosta vastakohtia, tunnustellaan ja tuoksutellaan. Yhteiset satu- ja rentoutushetket voi siirtää lähimetsään, kuten myös aamupiirit, oppimisympäristöä laajentamalla saadaan uusia elämyksiä oppimisen rinnalle. Liikunnalliset tehtävät tuovat mielekästä vaihtelua totuttuun sekä vaihteleva ja virikkeellinen ympäristö motivoivat lapsia oppimaan uutta.

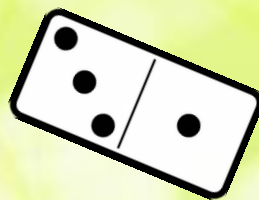

Matematiikkaa metsässä

Leikissä valitaan ”Metsän kuningas”, joka toimii huutajana. Leikkiympäristönä voi toimia esimerkiksi lähimetsä. Muut lapset kokoontuvat Metsän kuninkaan ympärille, jolloin tämä huutaa esimerkiksi ”Tuokaa minulle kaksi käpyä” tai ”kolme kiveä”, jolloin lapset lähtevät juosten etsimään pyydettyjä luonnonmateriaaleja sovittuun määrään. Haastetta tuo lisää, kun Metsän kuningas kääntää etsijöitä liikkumaan eri tavoin; liihottamalla kuin linnut, hyppimällä kuin sammakot tai kipittämällä kuin hiiret. Huudettavien asioiden määrä on hyvä pitää maltillisena, jolloin laskeminen on helpompaa. Tästä on hyvä muistuttaa myös huutajaa. Kun kaikki ovat löytäneet pyydetyn määrän luonnonmateriaaleja, lasketaan ne myös yhdessä. Kun materiaalit on laskettu, tehdään niin monta kyykkyhyppyä, kuin materiaaleja on kerätty kullakin reissulla.

Lukumäärien harjoittelua

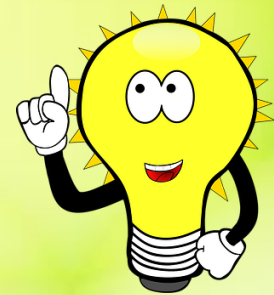
Harjoitukseen tarvitaan Domino-pelin palikoita, tai vaihtoehtoisesti kasvattaja voi piirtää paperille tai kartongille harjoiteltavan lukumäärän. Laitetaan maahan alusta, esimerkiksi sanomalehti tai piirustusalue. Kasvattaja laittaa Domino-pelin palikan alustalle, joka ilmoittaa lapsille halutun lukumäärän. Lasten tehtävänä on kerätä alustalle niin monta luonnosta löytyvää asiaa, kuin Domino-palikka on täpliä. Jos palikassa on viisi täplää, kerätään alustalle esimerkiksi viisi kiveä. Tämän jälkeen tehdään saman verran kyykkyhyppyjä, kuin Domino-palikka on täpliä. Jokainen lapsi saa vuorollaan kerätä alustalle pyydetyn määrän asioita.

Lasketaan yhdessä, montako puuta päiväkodin piha-alueella kasvaa. Noustaan sitten päkiöille ja taivutetaan käsiä kohti taivasta ja esitetään mahdollisimman suuria puita. Edetään päkiöillä kävellen ja samalla taivutellen käsiä puolelta toiselle, huojuen kuin puut tuulessa kytkien samalla venyessä.

Metsämuistipeli

Kasvattaja laittaa liinan päälle tai laatikkoon luonnonmateriaaleja. Lapset saavat tarkastella hetken, mitä materiaaleja on esillä. Kerrataan yhdessä materiaalien nimet. Määrät on hyvä pitää maltillisina, jotta lapsien on helpompi muistaa kaikki esineet. Tämän jälkeen kasvattaja ottaa yhden luonnonmateriaalin pois lasten katsoessa pois päin. Tämän jälkeen lapset arvuuttelevat, mikä materiaali puuttuu. Kun puuttuva materiaali on arvattu, esitetään vartalolla, minkä muotoinen puuttuva materiaali on. Jos puuttuva esine on kivi, mennään mahdollisimman pieneksi sykkyrään. Ja jos se on kapea oksa, nostetaan kädet pään päälle ja ollaan mahdollisimman pitkiä ja ohuita. Lapset saavat vapaasti käyttää mielikuvitustaan esittäessään oman näkemyksensä puuttuvasta esineestä.

Mittaamista metsässä

Luonnonmateriaaleilla voi myös harjoitella mittaamista metsässä. Lapset etsivät itselleen esimerkiksi mieleisen kepin, joilla saavat mitata erilaisia asioita luonnossa. Metsässä voidaan ottaa myös pituushyppykilpailut, jonka jälkeen lapset saavat mitata hyppynsä pituuden käyttäen keppejään mittaussvälineinä.

Luokittelua ja ryhmittelyä

Lähdetään tutkimusmatkalle lähimetsään tai tutustutaan päiväkodin piha-alueeseen. Etsitään yhdessä liikkuen erilaisia muotoja luonnosta, kuten jotain pyöreää (kivi) tai jotain terävää (männynhavu) ja mietitään yhdessä, mitä muita erilaisia muotoja metsästä löytyy. Etsitään seuraavaksi jotain suurta (puu) tai jotain pientä (käpy), pohditaan myös yhdessä, mitä muita suuria tai pieniä asioita luonnosta löytyy. Etsitään jotain ohutta (heinänkorsi) ja jotain paksua (oksa) pohtien myös mitä muita ohuita ja paksuja asioita voi löytää. Löydetäänkö vielä muita vastakohtia?

Sarjoittamisharjoituksia luonnonmateriaaleilla

Metsäretkillä voi harjoitella sarjojen muodostamista. Kasvattaja ohjeistaa lapsia keräämään eteensä maahan kolme esinettä, kuten esimerkiksi kävyn, kiven ja kepin. Lasten tehtävänä on lähteä juosten keräämään kyseisiä materiaaleja ja jatkaa sarjaa samassa järjestyksessä, eli käpy-kivi-keppi, niin kauan että materiaaleja on sarjassa esimerkiksi kymmenen. Materiaaleja saa tuoda vain yhden kerrallaan. Haastetta tehtävään tuo, jos sen järjestää kilpailuna, jolloin nopeimmin sarjan kerännyt voittaa.

Tutkimusretki liikkuen luonnossa

Tutkimusretkelle tarvitaan suurennuslasit tai luupit, ja tarkastellaan niillä maata, kasvillisuutta, hyönteisiä ja lätäköitä. Suurennuslaseilla tai luupeilla näkee enemmän ja tarkemmin, kuin paljaalla silmällä. Nähdään polulla vaeltavat muurahaiset tarkemmin ja lähempää, nähdään lehtien silmut ja kukkien seassa vilistävät pikkuötökät. Annetaan lasten etsiä ja löytää itse, sekä pohtia rauhassa näkemäänsä. Mietitään, minne muurahaisilla on matka ja lasketaan, montako eri pikkuötökkää löytyykään kaatuneen puun alta. Tämän jälkeen liikutaan yhdessä kuin metsän pikkuötökät.

Teknologian kehittyessä päiväkodeissa harjoitellaan myös Tvt-taitoja. Näitä taitoja voi hyödyntää myös metsässä tutkimusretkillä. Lasten tutkiessa luonnon monimuotoisuutta, esimerkiksi tabletteja voi hyödyntää retkillä. Lapset saavat ottaa kuvia kasvattajan avustuksella mielenkiintoisista löydöksistään luonnossa.

Lumihiutaletutkimus

Lähdetään liikkumaan yhdessä lumiseen metsään. Mukaan tarvitaan luupit, ja tutkitaan yhdessä lumihiutaleiden kauneutta. Kerätään pieni määrä lunta alustalle ja suurennuslasin avulla tarkastellaan lumihiutaletta. Huomataan ja oivalletaan, kuinka kauniita ja erilaisia lumihiutalet voivatkaan olla.

(Suomen latu [viitattu 11.11.2019])

Tunnustelua ja tuoksuttelua

Metsässä on monenlaisia eri tuntuja pintoja. Tunnustellaan metsässä, kuinka karhealta männyn runko tuntuu sormiin, ja kuinka sileä kiven pinta voi olla. Etsitään muita sileitä ja karheita pintoja ja etsitään vastakohtia. Tunnustellaan pehmeää sammalta, etsitään yhdessä vastakohtaksi jotain kovaa.

Kerätään yhdessä liikkuen eri tuntuja ja muotoisia materiaaleja metsästä, kuten käpyjä, kiviä ja sammalta. Laitetaan löydökset kangaspussiin, josta jokainen lapsi saa vuorotellen tunnustella luonnonmateriaaleja koittaen arvata, mikä materiaali on kyseessä. Lasta voi rohkaista kertomaan, miltä kyseinen materiaali tuntuu kädessä. Tehtävää voi helpottaa apukysymyksien avulla kuten, onko se pehmeää tai miltä sen pinta tuntuu.

Metsä täyttyy myös monenlaisista tuoksuista. Lähdetään lähimetsään tuokuttelemaan metsän tuoksuja liikkuen. Pohditaan yhdessä, miltä metsässä tuoksuu. Onko tuoksu erilainen sateen jälkeen? Annetaan lasten nimetä vuorollaan metsän tuoksuja. Pohditaan yhdessä, mitä merkitystä hajuaistilla on ihmisille, sekä esimerkiksi metsän eläimille.

Metsätuoksupurkkien valmistaminen: Tarvitaan pestyjä pieniä lasipurkkeja, joihin kerätään tuoksuja luonnonmateriaaleja metsästä. Tällaisia ovat esimerkiksi suopursu, koivunlehdet ja kuusenhavut. Materiaalin keräyksessä lapset voivat olla mukana. Laitetaan materiaali purkkiin ja suljetaan kansi. Tuoksu pysyy purkissa, ja voidaan kansi avaamalla tuokсутella metsän tuoksuja ja arvuutella, mistä tuoksusta on kyse.

Osio 2

Oppiminen ympäristöstä

Johdanto

Tämä osio käsittelee oppimista ympäristöstä. Tutustutaan luontomme kasvillisuuteen, eläimiin ja eliöihin liikunnan avulla; Miltä ne näyttävät ja miten ne liikkuvat tai kasvavat? Tehdään retkiä luontoon, maistellaan marjoja ja opetellaan tunnistamaan niitä. Metsä ympäristönä sopii monipuolisen liikunnan toteuttamiseen aartenmetsästyksestä satujumppaan. Luonto tarjoaa myös luonnon omia temppuratoja ja oivallisia piilopaikkoja.

Metsälaatikko

Metsälaatikko sopii hyvin aamupiiriin tai metsäretkelle virittäytymiseen. Metsälaatikon tarkoituksena on oppia Suomen luonnon eläimiä ja kasveja hauska tavalla. Metsälaatikoksi sopii tavallinen pahvilaatikko, jonka voi halutessaan maalata ja koristella metsäaiheiseksi. Laatikon ulkoasu elävöityy liimaamalla kanteen luonnonmateriaaleja, kuten esimerkiksi oksia, käpyjä ja lehtiä. Metsälaatikon sisällöllä on vain mielikuvitus rajana. Kerää lähimetsästä löytyviä erilaisia luonnonmateriaaleja, kuten sammalta, naavaa, erilaisten puiden oksia ja lehtiä, varpuja ja käpyjä. Etsi myös kuvia Suomen luonnon kasveista ja eläimistä ja niiden jäljistä. Suomen luonnon kasveista ja eläimistä löytyy kuvia internetin kuvapalveluista sekä lehdistä. Liimaa kuvat kartonki -tai pahvipohjalle kuvakorteiksi, jotta ne kestävät käyttöä paremmin. Korttien taakse voi kirjoittaa kyseisen kasvin tai eläimen nimen tunnistusta helpottamaan. Laita kortit sekä luonnonmateriaalit metsälaatikkoon, josta jokainen lapsi saa nostaa vuorotellen yhden asian. Tämän jälkeen arvuutellaan yhdessä, mikä kasvi, eläin tai muu luonnonmateriaali on kyseessä. Lapset voivat myös tunnistella ja tuoksutella luonnonmateriaaleja. Kun kaikki laatikosta löytyvät asiat on käyty läpi, voidaan lähteä esimerkiksi metsäretkelle havainnoimaan, löytyykö lähimetsästä laatikossa olleita kasveja ja näkykö kuvissa olleita eläimiä tai niiden jälkiä metsässä.

Esimerkkejä metsälaatikosta ja sen sisällöstä. Kuva: Jonna Viinikka

Marjamaistiaiset

Suomen metsät ovat täynnä herkullisia marjoja. Metsäretken yhteydessä voi tutustua luonnossa kasvaviin marjoihin, kuten mustikoihin, puolukoihin, metsämansikoihin ja villivadelmiin. Kasvattajan tulee kuitenkin muistuttaa, että kaikki metsässä kasvavat marjat eivät ole syötäviä, ja sen vuoksi opetellaankin tunnistamaan syötävät marjat myrkyllisistä. Marjoja opetellaan tunnistamaan ulkonäön perusteella; minkä värinen marja on ja miltä sen varsi ja lehdet näyttävät. Metsälaatikkoa voi käyttää apuna marjojen opiskelussa. Marjaretkeä voidaan jalostaa leipomalla kerätystä saaliista vaikkapa mustikkapiirakka tai pyöräyttämällä marjasmoothie, jolloin lapset voivat maistella mielellään uusia makuja keräämistään marjoista.

Metsämarjaleikki: Asetutaan ulkona piiriin ja huutajaa lukuun ottamatta jokainen leikkijä piirtää hiekkaan viivan, millä seisoo. Yksi jää huutajaksi, joka jakaa leikkijät kolmeen ryhmään: mustikat, puolukat ja vadelmat. Huutaja jää piirin keskelle, ja huutaa esimerkiksi ”mustikat”, jolloin kaikki mustikat vaihtavat paikkoja keskenään ja huutaja yrittää myös päästä jonkun paikalle. Jos huudetaan ”metsämarjat” kaikki leikkijät vaihtavat paikkaa. Ilman paikkaa jäänyt jää seuraavaksi huutajaksi. (Muunnos Hedelmäsalaatti -leikistä. Lähde: Leikkipankki.fi)

Metsän väriympyrä

Piirretään kepillä maahan ympyrä, joka jaotellaan osioihin. Osioita voi olla viidestä kymmeneen. Ympyrän osioihin kerätään luonnosta eri värisiä asioita, kuten käpyjä, lehtiä, kiviä ja sammalta. Kasvattaja voi helpottaa tehtävää laittamalla osioihin valmiiksi malliksi kerättäviä asioita, joita lapset lähtevät etsimään. Kukin osio täytetään aina samalla värisävyllä. Kasvattaja voi lisätä tehtävään haastetta käskemällä lasten lähteä etsintäreissulle hyppimällä kuin jänikset, ryömimällä kuin karhut tai kävelemällä takaperin. Lopuksi katsotaan, kuinka monta eri väriä löydettiin ja nimetään myös värit.

Aartenmetsästy

Kasvattaja piirtää päiväkodin piha-alueesta tai lähimetsästä ”aarrekartan”. Kartta on suotavaa pitää yksinkertaisena ja helposti luettavana. Jokainen lapsi saa piilottaa sovitulle alueelle ”aarten”, joka voi olla esimerkiksi lapsen tekemä piirustus tai askartelu. Karttaan merkitään rastilla alue, missä ”aarre” on. Vaihtoehtoisesti aarten piilottanut lapsi voi antaa sanallisesti vinkkejä aarten olinpaikasta. Liikuntaa ja luonnossa liikkumista tulee huomaamatta ja hauskalla tavalla.

Satujumppaa metsässä

Satujumpan voi toteuttaa metsässä esimerkiksi seuraavalla tavalla;

Kalle Karhu oli nukkunut makeat talviunet. Hän ryömi pesästään haukotellen (ryömitään ja samalla haukotellaan). Kalle Karhun jäsenet kolottivat pitkien unien jälkeen, jolloin hän venytti itsensä oikein, oikein pitkäksi (noustaan päkiöille ja kurotetaan samalla kädet taivasta kohti), jonka jälkeen hän kumartui koskettamaan tassuillaan maata (eteentaivutus). Kalle Karhu toisti liikkeet kolme kertaa. Tämän jälkeen Kalle Karhu ravisteli tassujaan sekä venytteli kylkiään puolelta toiselle (käsien ravistelua ja kylkien venyttelyä). Tämän jälkeen Kalle Karhu oli valmis heräämään talviuniltaan.

Voit keksiä tarinan myös itse.

Metsäjumppa

Aina ei tarvita hienoja liikuntasaleja tai välineitä lasten ohjatun liikunnan toteuttamiseen. Metsä tarjoaa oivat puitteet liikunnan suorittamiseen. Käsivoimien ja keskivartalon voimistamiseen harjoitellaan punnerruksia esimerkiksi kiviä ja kantoja vasten. Jalkalihasten kehittämiseen metsässä voi tehdä esimerkiksi loikkia ja kyykkyjä.

Luonto on omiaan myös ketteryyden harjoittamiseen. Metsästä löytyy kaatuneita puita, joiden yli tai ali menemistä voidaan harjoitella. Metsä tarjoaa myös hyviä mahdollisuuksia tasapainon harjoittamiseen. Lapset voivat seisoa yhdellä jalalla matalan kiven tai kannon päällä vaihtaen välillä jalkaa. Jos harjoitus tuntuu liian helpolta, yhdellä jalalla seisomista voi kokeilla myös silmät kiinni. Harjoituksen voi tehdä myös tasaisella maalla.

Metsävenyttelyä

Metsä sopii oivallisesti myös kehonhuoltoon. Kaatuneita puita, kantoja ja kiviä vasten voi suorittaa monenlaisia venytysliikkeitä. Keksimällä hauskat, esimerkiksi luontoaiheiset venytykset saadaan lapsetkin innostumaan kehonhuollosta. Ollaan ensin isoja puita, ja nouseaan päkiöille ja kurkotetaan samalla kädet kohti taivasta. Puu huojuu tuulessa, joten taivutetaan varovasti kylkiä puolelta toiselle, jolloin myös kyljet saavat venytystä. Venytellään sen jälkeen kuin notkeat kettukaverukset. Mennään seisomaan vastatusten ja otetaan kaveria hartioista kiinni. Tämän jälkeen painetaan lantiota taakse pitäen kuitenkin käsivarret koko ajan suorassa kaverin hartioilla, jolloin yläselän lihakset venyvät.

Liikkukaa kuin

Valitaan yksi huutaja. Muut kerääntyvät huutajan ympärille. Huutaja saa keksiä metsän eläimen tai hyönteisen, jonka jälkeen kaikki liikkuvat kuin kyseinen metsän eläin. Huutaja voi pyytää lapsia liikkumaan esimerkiksi kuin käärmeet, hirvet, muurahaiset, ketut tai ampieiset. Vaihdetaan huutajaa niin kauan, että jokainen lapsi saa keksiä huudettavan eläimen.

Metsäneläinten esittäminen

Asetutaan piiriin. Jokainen saa vuorollaan mennä piirin keskelle, ja liikkein, ilmein, elein ja äännähdyksin esittää jotain metsän eläintä tai hyönteistä. Muut yrittävät arvata, mikä eläin tai hyönteinen on kyseessä.

Osio 3

Toiminen ympäristön puolesta

Johdanto

Tämä osio koostuu toimimisesta ympäristön puolesta. Harjoitellaan kierrättämistä liikunnallisella, hausalla tavalla ja pyritään vähentämään kulutuksen ja jätteen määrää. Myös monet liikuntavälineet ovat korvattavissa käyttäen luonnonmateriaaleja tai kierrätysmateriaaleja. Haastamalla mielikuvitusta ja aiempaa toimintatapaa lopputuloksena voi olla innovatiivisia liikuntavälineitä, jolloin vähennetään myös kulutusta ja jätteen määrää. Luonnossa liikkumalla ja sitä tutkimalla voi löytää mielenkiintoista ja käyttökelpoista materiaalia, kuitenkin jokamiehen oikeudet muistaen.

Jätteiden lajittelu ja kierrätys

Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus on tuottanut verkkosivuilleen ilmaista opetusmateriaalia, joka ovat vapaasti kaikkien käytössä. Kierrätyskeskuksen sivuilta löytyy jätteidenlajittelukortit, jotka sopivat hyvin varhaiskasvatusikäisten ympäristökasvatukseen. Lajittelukortit ovat tulostettavia, ja niissä on kuvattuna erilaisia jätteitä, niiden kierrätyspisteitä sekä oikeat vastaukset kunkin jätteen loppusijoituspaikasta. Kuvat on kopioitu Kierrätyskeskuksen luvalla.

Kuvat tulostettu kierrätyskeskuksen sivuilta, saatu lupa käyttää niitä opinnäytetyössä

Liikuntaleikkejä lajittelukorttien avulla

Kierrätysviesti

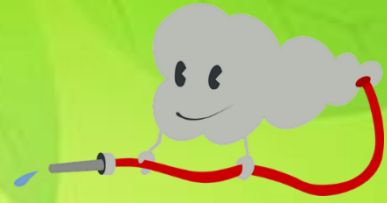
Kierrätysviestissä tarvitaan tulostetut jätelajittelukortit. Kortit voi laminoida, jotta ne kestävät paremmin käyttöä. Tulostetaan myös jätteille oikeat ”roskakorit”, kuten bio-, energia-, paperi-, -ja sekajäteastiat. Roskakoreina voi toimia esimerkiksi pahvilaatikot, joiden kyljessä on tulostettuna kunkin jäteastian kuva. Asettaudutaan jonoon, ja aina jonon ensimmäinen nostaa yhden lajittelukortin ja juoksee ”roskakorien” luo laittaen jätteen oikeaan roskakoriin. Tämän jälkeen juostaan jonon perälle samalla lähettäen jonossa seuraavaksi oleva liikkeelle. Kun kaikki ”jätteet” on lajiteltu, katsotaan yhdessä kortti kerrallaan, menivätkö jätteet oikeaan roskakoriin. Tässä apuna voi käyttää Kierrätyskeskuksen lajittelukorttien mukana olevaa sivua, josta löytyvät oikeat vastaukset kunkin jätteen kohdalla.

Roskaleikki

Huoneen eri kulmiin asetetaan ”roska-astiat”. Ennen leikkiä kerrataan, mikä mikin astia on, ja minkälaisia roskia sinne saa laittaa. Apuna voi käyttää Kierrätyskeskuksen tulostettavia kuvia erilaisista roska-astioista. Yksi on keskellä ”huutaja”, joka huutaa jonkin jätteen nimen (esimerkiksi banaaninkuori) jonka jälkeen lapset juoksevat sen ”roska-astian” luo, mihin roska heidän mielestään kuuluu laittaa. Tämän jälkeen käydään läpi yhdessä, olisiko roska löytänyt tiensä oikeaan roskakoriin.

Vesijohto -leikki

Lapset asettuvat piiriin ja ottavat toisiaan kädestä kiinni. Yksi leikkijöistä esittää vesilaitosta, ja laittaa veden virtaamaan piirissä puristamalla vierustoverin kättä. Vesi kulkee putkistossa kädestä käteen puristamalla. Viimeinen piirissä oleva esittää jotain vesilaitetta, kuten vesihanaa tai puutarhaletkua. Kulkeeko vesi putkistossa perille asti? Tuleeko vesihanasta tai puutarhaletkusta vettä? Leikin jälkeen pohditaan yhdessä, mistä vesi tulee ja mikä merkitys sillä on ihmisille ja maapallolle. Keskustellaan myös siitä, miten vedenkulutusta voisi vähentää.

Aineettomat lahjat kulutuksen vähentämiseksi

Aina ei tarvita kalliita lahjoja, vaan lahjat voivat olla myös elämyksiä ja yhdessä tekemistä tai liikkumista. Päiväkodissa lapset voivat antaa lahjaksi esimerkiksi toisilleen tai äitien- tai isäinpäivänä aineettoman lahjan. Lahja voi olla vaikka yhteinen retki metsään, pyöräretki tai arjen askareissa apuna oleminen. Aineeton lahja konkretisoituu askartelemalla lahjakortin.

Madonmetsästys

Kasvattaja leikkaa värikkästä ekologisesta langasta n.10cm mittaisia langanpätkiä, ”matoja”. Kasvattaja käy solmimassa langanpätkiä lähimetsään, esimerkiksi varpuihin ja matalilla oleviin oksiin. Tämän jälkeen lapset lähtevät metsästämään matoja, eli etsimään ja keräämään langanpätkiä metsästä. Leikin voittaa se, kenellä on eniten matoja saaliina. Tämän jälkeen voidaan keskustella matojen merkityksestä ekosysteemille. Huolehditaan myös, ettei langanpätkiä jää metsään keskustellen samalla myös roskaamisesta.

Liikuntavälineitä kierrätysmateriaaleista

”Oma puoli puhtaaksi” sanomalehtitolloilla

Rutistetaan sanomalehtiä palloiksi. Jaetaan lapset kahteen joukkueeseen, ja molemmille joukkueille jaetaan yhtä paljon sanomalehtitolloja. Joukkueiden välille piirretään maahan viiva, joka erottaa joukkueiden puolet toisistaan. Sanomalehtitolloja on ripoteltu ympäriinsä molempien joukkueiden puolille. Leikin tarkoituksena on puhdistaa oma puoli sanomalehtitolloista. Molemmat joukkueet heittelevät palloja yksi kerrallaan toisen puolelle minuutin ajan. Kun minuutti on kulunut, lasketaan, kumman joukkueen puolella on vähemmän sanomalehtipalloja. (Muunnos leikistä Oma puoli puhtaana. Lähde: Leikkipankki.fi)

Heittoharjoituksia sanomalehtitolloilla

Hyödynnetään aiemmassa leikissä käytettyjä sanomalehtitolloja. Kasvattaja ripustaa sateenvarjoja nurin päin eri korkeuksille puiden oksille. Lasten tehtävänä on saada heitettyä sanomalehtitolloja sateenvarjoihin.

Lähteet

Cantell, H & Koskinen, S. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kierrätyskeskuksen jätteidenlajittelukortit. Lupa saatu käyttää opinnäytetyössä.

Saatavana:

https://www.kierratyskeskus.fi/files/14621/Lajittelukortit_verkko2014.pdf

Leikki pankki.fi. Oma puoli puhtaana. Saatavana:

<https://leikkipankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/557>

Suomen latu. Luokasta luontoon. [Verkojulkaisu] [Viitattu 11.11.2019]).

Saatavana: <https://www.suomenlatu.fi/media/talvi-eheytyt-uusi-logo.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Saatavana:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Kuvitus ja tausta: Kuvat ja tausta kopioitu ilmaisesta kuvapankista Pixabaysta.

Saatavana: <https://pixabay.com/>

Metsälaatikon kuvat: Jonna Viinikka